

با گسترش شهرها و تبدیل آنها به کلان شهرها لزوم کنترل

وضیعت حاشیه نشینی و جلوگیری از گسترش آن بیش از پیش احساس می شود. در این مقاله سعی شده است پس از بررسی مفهوم حاشیه نشینی، روند شکل گیری و تاریخچه به اثرات سوء آن اشاره شده و به بررسی راهکارهایی جهت کنترل معضلات بحران حاشیه نشینی در کلان شهرها پرداخته شود.

منصور فتحی، دانشیار مددکاری اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی با اشاره به روند افزایشی حاشیه‌نشینی در ایران گفت: «بخش عمده‌ای از کودکان در مناطق حاشیه‌نشین از تحصیل محروم هستند. آمار کودکان کار و کودک همسری در این مناطق بالاست.»

حاشیه‌نشینی و پیامدهای آن از بزرگترین معضل های شهری در کشورهای در حال توسعه به شمار می رود که مشکل های اجتماعی و اقتصادی فراوانی به وجود می آورد. این امر ضرورت توجه و کنترل وضعیت حاشیه نشینی و جلوگیری از گسترش بی‌رویه آن را نشان می‌دهد.

این در حالی است که گسترش شبکه های ارتباطی و افزایش درآمد حاصل از نفت سبب رونق شهرها و ایجاد جاذبه های شهری شد و همزمان اصلاحات سرزمینی، مکانیزاسیون کشاورزی و بی توجهی به دگرگونی و تحول در روستاها و بخش کشاورزی عوامل مهاجرت از روستاها افزایش یافت.

درواقع همزمان با مکانیزه شدن کشاورزی، بسیاری از کشاورزان روانه شهرها شدند و کار در کارخانه‌ها را انتخاب کردند و اینگونه زمین داران سرمایه خود را به طرف کارخانه‌ها هدایت کردند و اینگونه الگوی شغلی را تغییر دادند. در این میان روستاییان و کارگرانی که به شهر آمده بودند به علت گرانی مسکن جذب بافت اقتصادی شهر نشدند و در حاشیه‌های شهرها ساکن شدند و اینگونه حاشیه نشینی رواج پیدا کرد و به

پدیده ای عام تبدیل شد. امروزه ۷۳ درصد جامعه ایرانی شه‌نشین هستند و ۵۰ درصد شه‌نشین ها در کلان شهرها زندگی می کنند و این خود شاهدهی بر مدعای دافعه روستاها است که به سیاست های ضعیف توسعه روستایی بازمی گردد. به هر حال بسیاری از روستاییان به دلیل اشتغال و بهره گیری از امکانات و فرصت های شهری به طرف این نواحی مهاجرت می کنند. برآوردها نشان می دهد جمعیت شه‌نشین ایران ۲۰ درصد بیشتر از میانگین جهانی محسوب می شود، یعنی ۵۴ درصد جمعیت جهان و ۷۳ درصد جمعیت ایران در شهرها زندگی می کنند، از طرف دیگر آمارها حکایت از آن دارد که در فاصله سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ خورشیدی سرعت سقوط جمعیت روستایی سه برابر شده که اینها همه نشانه ضعف توسعه روستایی و عمق توسعه نامتوازن در ایران است.

برخی حاشیه‌نشینی را ناظر بر محل اسکان بخشی از جمعیت شهری در جهان سوم می‌داند که خارج از بازار رسمی زمین و مسکن و بر پایه قواعد و اصول خاص خود از طرف ساکنان این گونه مکان‌ها ساخته شده است. بعضی کارشناسان نیز معتقدند این مقوله، خانوارها و افرادی را دربردارد که در محدوده اقتصادی و اجتماعی شهر ساکنند اما جذب اقتصاد و اجتماع شهر نشده‌اند و در حاشیه فعالیت‌های زندگی مردم شه‌نشین قرار دارند. وجود نابرابری، ساختار نامناسب شغلی، نبود تسهیلات خدماتی و بهداشتی، مسکن نامناسب، پایین بودن سرمایه فرهنگی، ضعف

آمار کودک همسری در میان حاشیه‌نشینان بالاست

مویه‌ای برای در حاشیه‌بودن

گروه جامعه - حاشیه‌نشینی و مشکلات آن خصوصا پس از پایان جنگ جهانی دوم بیش از پیش برای مدیران شهری معضل‌ساز شد. نکته مهم در باره حاشیه‌نشینی این است که این پدیده در عین حال که نتیجه و حاصل معضلات اجتماعی و خصوصا اقتصادی است موجب بروز مسائل و مشکلات دیگری همچون بزهکاری می گردد.

بی‌عدالتی اجتماعی
و اقتصادی، اقتصاد
بیمار و غیرمولد،
تورم سرسام آور،
گرانی مسکن و...
همه در کنار هم
برخی از مردم را از
شهرها به حاشیه
شهرهای راند.
کسانی که زیر سایه
فقر از امکانات
آموزشی، بهداشتی
و... محروم
می‌شوند اما روزگار
حاشیه‌نشینان
چگونه می‌گذرد؟

اطبایبایی در نهمین کنگره انجمن روانشناسی ایران که اخیرا برگزار شد به بررسی ابعاد روانی-اجتماعی حاشیه‌نشینی در ایران پرداخت.

او گفت: «از دهه ۱۳۷۰ به بعد، حاشیه‌نشینی در کلانشهرها را بیشتر شاهد هستیم. این موضوع دلایل مختلفی از جمله فقر شهری و افزایش تورم سرسام‌آور دارد. به گونه‌ای که در سال‌های اخیر با اصطلاحاتی مانند کانکس نشینی و اجاره پشت‌بام‌ها مواجه شده‌ایم.»

فتحی ادامه داد: «از سوی دیگر آمار مهاجران افغانستانی هم قابل توجه است که بخش عمده آنها در بافت فرسوده و اقامتگاه غیررسمی سکونت دارند.»

حاشیه‌نشینی نخچیان

دانشیار مددکاری اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی در ادامه گفت: «از نظر اجتماعی اگر بخواهیم حاشیه‌نشینی را تعریف کنیم، دیگر محدود به شهر نیست. حاشیه‌نشینی یعنی افرادی که در حوزه‌های مختلف به دلایل اقتصادی و فرهنگی خارج از عرصه رسمی وی‌بهره از انواع سرمایه‌ها هستند. در نتیجه امکان مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها برای آنها وجود ندارد و عموما با آسیب‌هایی هم مواجه هستند.» او ادامه داد: «آنتونی گیدنز، جامعه‌شناس معروف از دو نوع حاشیه‌نشینی یاد می‌کند. او می‌گوید که برخی از افراد را جامعه طرد می‌کند. اما او از یک نوع حاشیه‌نشینی نخچیان هم یاد می‌کند. این افراد به دلیل شرایط جامعه خود را منزوی می‌کند و به حاشیه می‌روند.»

آمار بالای کودک همسری در میان حاشیه‌نشینان

فتحی در ادامه برنامه با اشاره به ناکارآمدی نظام‌های حمایتی در ایران، گفت: «اغلب سازمان‌ها ادعای توانمندسازی حاشیه‌نشینان را دارند. ولی فقط پرداخت وام را انجام می‌دهند؛ آن هم به شکل غلط.» او توضیح داد: «بخش عمده‌ای از کودکان مناطق حاشیه‌نشین به دلیل همان فقر ترکیبی از تحصیل محروم هستند. در واقع آمار کودکان کار و کودک همسری نیز در این مناطق بالاست.»

به گزارش تجارت‌نیوز، پیش از این مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی از آمار بالای بازماندگان از تحصیل و ترک تحصیل در ایران نوشت. در گزارش این مرکز آمده بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ حدود یک میلیون نفر از دانش‌آموزان یا از تحصیل بازماندند یا ترک تحصیل کرده بودند.

نکته مهمی که در این گزارش به آن اشاره شده، وضعیت اقتصادی دانش‌آموزان است. بنا بر این گزارش، حدود ۷۰ درصد از کودکان بازمانده از تحصیل در دهک اول تا پنجم قرار داشتند. از سوی دیگر بررسی داده‌های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد، از سال ۱۳۹۶ تا سال ۱۴۰۱ حدود ۱۸۴ هزار ازدواج برای دختران کمتر از ۱۵ سال ثبت شد. ضمن آنکه در این ۶ سال حدود پنج هزار طلاق برای این گروه سنی ثبت به ثبت رسیده است.

چالش‌های حاشیه‌نشینان

فتحی، دانشیار مددکاری اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی در ادامه نشست فوق توضیح داد: «عمدتا مشاغل کاذب و غیررسمی دارند. درآمد آنها ناچیز است. تعلق خاطری به محل زندگی ندارند. در مناطق حاشیه‌نشین تراکم جمعیتی بالا و ساختار جمعیتی نامگون است. بنابراین شاهد افزایش آسیب‌های اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین هستیم.» او ادامه داد: «در مناطق حاشیه‌نشین شاهد فقر ترکیبی هستیم؛ یعنی صرفا صحبت از درآمد نیست. مسائل فرهنگی، اجتماعی و آموزشی هم مطرح است. این افراد به شدت احساس محرومیت و ناگامی دارند.»

فرهنگ فقر بر مناطق حاشیه‌نشین حاکم است

این پژوهشگر گفت: «در چنین شرایطی شاهد بی‌عدالتی اجتماعی نیز در این مناطق هستیم؛ به گونه‌ای که امکانات آموزشی و بهداشتی و درمانی به شدت محدود و متناسب با جمعیت منطقه نیست. به نوعی فرهنگ فقر بر این مناطق حاکم است. افرادی که در آنها ساکن هستند در یک چرخه معیوب فقر گرفتار شده‌اند.» او ادامه داد: «حاشیه‌نشینان به نوعی احساس بی‌قدرتی می‌کنند؛ آنها معتقدند هیچ کنترلی بر زندگی خود ندارند و دیگران برای آنها تصمیم می‌گیرند.»

با این تورم، حاشیه‌نشینی قابل پیش‌بینی است

دانشیار مددکاری اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی در پایان به نقد سیاست‌گذاری در حوزه حاشیه‌نشینی پرداخت. او گفت: «سیاست‌گذاری‌ها در مناطق حاشیه‌نشین هم قابل نقد است. در این زمینه نگاه آینده‌گر و فعال نداریم.» او بیان کرد: «همیشه منتظر هستیم که اتفاقی بیفتد و بعد ببینیم که چه باید کرد. در حالی‌که در جامعه‌ای که تورم شدید دارد، قابل پیش‌بینی است که بخش عمده جمعیت نمی‌تواند در جامعه شهری بمانند و به مرور به حاشیه‌نشینی کشیده می‌شود. در ایران نگاه سیستمی نیز وجود ندارد و هر کدام از بخش‌ها به صورت جزیره‌ای عمل می‌کنند.» به گفته او، در چنین شرایطی ایجاد وضعیت موجود جای تعجب ندارد.

شنبه ۲ دی ۱۴۰۲ / شماره ۵۵۴۰

www.cbtekarnews.com

خبر

تهرانی‌ها در آذرماه ۲۱ روز هوای ناسالم تنفس کردند!

شروع زمستان در تهران با تنفس هوای

«ناسالم برای گروه‌های حساس»

بر اساس اعلام شرکت کنترل کیفیت هوای تهران، میانگین کیفیت هوای پایتخت در شرایط ناسالم برای گروه‌های حساس قرار دارد.

به گزارش ایسنا، آلپندره شاخص هوای پایتخت «ذرات معلق کمتر از ۲.۵ میکرون» با میانگین ۱۱۶ بود و کیفیت هوای پایتخت در شرایط ناسالم برای گروه‌های حساس قرار داشت. آلپندره شاخص «ذرات معلق کمتر از ۲.۵ میکرون» با میانگین ۱۰۷ و کیفیت هوا در وضعیت ناسالم برای گروه‌های حساس است. گفتنی است که شاخص کیفیت هوا (AQI) به پنج دسته اصلی تقسیم‌بندی می‌شود. بر اساس این تقسیم‌بندی از عدد صفر تا ۵۰ هوا پاک، از ۵۱ تا ۱۰۰ هوا قابل قبول (سالم) یا متوسط، از ۱۰۱ تا ۱۵۰ هوا ناسالم برای گروه‌های حساس، از ۱۵۱ تا ۲۰۰ هوا ناسالم ، از ۲۰۱ تا ۳۰۰ هوا بسیار ناسالم و از ۳۰۱ تا ۵۰۰ شرایط کیفی هوا خطرناک است.

آمار شرکت کنترل کیفیت هوای تهران نشان می‌دهد آذرماه امسال شهروندان تهرانی یک روز هوای پاک، هشت روز هوای قابل قبول، ۱۷ روز هوای ناسالم برای گروه‌های حساس و چهار روز ناسالم تنفس کردند. ذرات معلق کمتر از ۲.۵ میکرون ۲۰ روز آلپندره شاخص بود. کیفیت هوای تهران در آخرین ماه پاییز سال ۱۴۰۱ شش روز در شرایط قابل قبول، ۱۶ روز ناسالم برای گروه‌های حساس و هشت روز ناسالم ثبت شد. ذرات معلق کمتر از ۲.۵ میکرون طی ۲۴ روز آلپندره شاخص هوای تهران بود.

آمار شرکت کنترل کیفیت هوای تهران نشان می‌دهد کیفیت هوای پایتخت طی آذرماه سال ۱۴۰۰ نسبت به مدت مشابه سال ۹۹ تعداد روزهای آلوده بیشتری را داشت چراکه کیفیت هوای تهران طی آذر سال ۱۴۰۰ چهار روز در وضعیت قابل قبول، ۲۱ روز ناسالم در شرایط برای گروه‌های حساس و پنج روز در وضعیت ناسالم برای همه گروه‌ها قرار داشت. آلپندره ذرات معلق کمتر از ۲.۵ میکرون علت آلودگی هوا طی ۳۰ روز آذرماه این سال بود.

آلودگی ناهنجار در تهران؛ آب و هوا، آب و هوا، آب و هوا

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

بافت	مسکن ناهنجار	توسعه نامتوازن	محرومیت	کاهش سرمایه انسانی
بافت‌های نامتوازن و ناهنجار در کلانشهرها، استفاده از زمین به‌طور ناهنجار، ساخت‌وساز ناهنجار، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز.	بافت‌های نامتوازن و ناهنجار در کلانشهرها، استفاده از زمین به‌طور ناهنجار، ساخت‌وساز ناهنجار، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز.	توسعه نامتوازن در کلانشهرها، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن.	محرومیت از خدمات اساسی در کلانشهرها، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت.	کاهش سرمایه انسانی در کلانشهرها، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی.

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران؛ آب و هوا، آب و هوا، آب و هوا

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

بافت	مسکن ناهنجار	توسعه نامتوازن	محرومیت	کاهش سرمایه انسانی
بافت‌های نامتوازن و ناهنجار در کلانشهرها، استفاده از زمین به‌طور ناهنجار، ساخت‌وساز ناهنجار، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز.	بافت‌های نامتوازن و ناهنجار در کلانشهرها، استفاده از زمین به‌طور ناهنجار، ساخت‌وساز ناهنجار، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در ساخت‌وساز.	توسعه نامتوازن در کلانشهرها، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در توسعه نامتوازن.	محرومیت از خدمات اساسی در کلانشهرها، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در محرومیت.	کاهش سرمایه انسانی در کلانشهرها، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی، عدم توجه به نیازهای اساسی ساکنان، عدم رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی در کاهش سرمایه انسانی.

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران

آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران، آلودگی ناهنجار در تهران